

محمد ستاری فر
اقتصاددان

اگر بخواهیم به توسعه یافتگی در ایران دست پیدا کنیم، نخستین قدم لازم برای این مهم، بدون تردید، التزام به قانونمندی های مربوط به توسعه یافتگی خواهد بود. کما اینکه شاهد آن هستیم که آن دسته از کشورها از جمله ایران که نتوانستند به این قانونمندی ها دست بیابند، هنوز در روند توسعه خود در جا می زنند. آنچه در روند حصول به توسعه یافتگی مهم و ضروری بوده، عوامل غیراقتصادی این مسأله است که ما ایرانیان تاکنون، نسبت به آن بی توجه بودیم. نباید از این مسأله مهم نیز غافل بود که اساساً نمی توان بدون اصلاح حاکمیت، گامی برای توسعه برداشت. برای توسعه یافتگی، حتماً به دولت و نقش و جایگاه آن نیاز داریم. منتها، دولتی که هابزی، هیولایی و رانتی نبوده و رویکرد مشارکت جویی و توجه به نقش مردم را در دستور کار خود قرار دهد. برای حصول به توسعه یافتگی، پرداختن به عوامل غیراقتصادی از جمله، باور مردم، فرهنگ و تبیین جایگاه دولت و ملت از ضروریات غیرقابل انکار است. یکی از شعارهای اصلاح طلبان در مجلس ششم، شعار «ایران برای همه ایرانیان» بود که بعد از چندی آن را به دست فراموشی سپردیم. همچنین، شعار مهم دولت اول سیدمحمد خاتمی نیز، تأکید و پرداختن به جامعه مدنی بود که متأسفانه این مهم نیز، آنگونه که باید مورد توجه قرار نگرفت. وقتی صاحب نظران از توسعه سیاسی، سخن به میان می آورند در اصل به این معناست که باید تلاش کنیم تا دولت در جایگاه اصلی و واقعی خود قرار گرفته و از کارایی هرچه بیشتر برخوردار شود. یکی دیگر از لوازم توسعه سیاسی، عدم دخالت حاکمیت در بازار مردم بود که متأسفانه تاکنون به شدت شاهد این مداخله بوده و هستیم. تا مادامی که عوامل غیراقتصادی در کشور سامان پیدا نکنند، نمی توان در راستای توسعه حرکت کرد. ضمن اینکه در کنار این مهم، باید عوامل اقتصادی دخیل در توسعه یافتگی نیز در ایران مورد واکاوی قرار بگیرد. جامعه ایران برای دست یافتن به توسعه، بیش از آنکه به منابع پولی و سرمایه گذاری نیاز داشته باشد، نیازمند کار گروهی و نظم بین دولت و ملت است. صاحب نظران اقتصاد توسعه همواره عنوان می کنند که بالغ بر ۹۰ درصد مشکلات اقتصادی به عدم کارایی و اثربخشی حاکمیت برمی گردد. طبعاً اگر چنانچه، حاکمیت به اثربخشی رسیده و احترام به ملت را در دستور کار خود قرار دهد، حدود ۹۰ درصد از مشکلات کنونی اقتصادی در جامعه، مرتفع خواهد شد. مشکلات امروز جامعه ایران، اقتصادی بوده اما راحل غیراقتصادی دارد. به عبارت دیگر، بسیاری از مشکلات کنونی جامعه ما را کیفیت حاکمیت به وجود آورده است. بسیاری از اقتصاددانان بر این باورند که توسعه، صرفاً نه با منابع مالی و پولی که با سازمان، سامان و نظم آدمیان(عوامل غیراقتصادی) آغاز خواهد شد. به تعبیر دیگر، ثروت هر جامعه در وهله نخست، نه منابع پولی و مالی آنکه تقسیم کار، سازمان و سامان در آن جامعه تلقی می شود. اگر دغدغه توسعه یافتگی ایران را داشته باشیم، این مهم، جز با نظم و سازمان بخشی لازم، محقق نخواهد شد. نظمی که تنها باید از درون جامعه ایجاد شود و قابل وارد کردن از ناحیه بیرون جامعه نیست.

گزارش

ایران دنبال جهش در روابط منطقه ای است

ادامه از صفحه ۲/ با افزایش روابط و تنوع بخشی به زمینه های همکاری گام های جدی و جدیدی برای تقویت روابط بردارد. توافق کریم در حوزه های اقتصادی، انرژی، زیرساختی، تجاری، سرمایه گذاری، امنیت غذایی، سلامت و فرهنگ همکاری هایمان را به صورت جدی افزایش دهیم. ایران برای بر گزارری هر چه بهتر بازی های جام جهانی که قطر میزبان آن است آمادگی کافی دارد.

مزمن های بی نظیر ایران در حوزه های مختلف از جمله، جغرافیایی، زیست محیطی، ترانزیتی، اقتصادی، علمی و به خصوص نیروی انسانی و جوان و تحصیلکرده زمینه تبدیل شدن هر گونه همکاری دو یا چند جانبه به رشد اقتصادی و امنیت منطقه ای را تضمین می کند. جمهوری اسلامی ایران به دنبال تحول و جهش در روابط منطقه ای است و این سفر فصل نوینی در روابط ایران و قطر ایجاد خواهد کرد. البته این سفر یکی از گامهای تحول آفرین در روابط با کشورهای همسایه به ویژه همسایگان در منطقه خلیج فارس قلمداد می شود. سطح همکاری های موجود بین کشورهای منطقه همچون از طرفیت های عظیم موجود نیست و جمهوری اسلامی ایران به دنبال آن است که در چار چوب سیاست همسایگی و تقویت و ثباتی روابط منطقه ای کمک کند.

به دنبال تحول در روابط منطقه ای در جهت تعامل، همکاری و همکاری سیم، جمهوری اسلامی ایران ثابت کرده است که همیشه در کنار منافع کشورها و ملت های مستقل می ایستد. ما در دوران سختی دوستی خود را به همه کشورهای منطقه ثابت کرده ایم. بسیاری از کشورهای منطقه این حقیقت را درک کرده اند و در این زمینه تجربیات مشابهی دارند. کشور اسلامی ایران فاتح دو میدان جنگ علیه تروریسم و کارزار فشار حاکمکری اقتصادی بوده است. آمریکا باید اراده به توافق «تأمین منافع ملت ایران به خصوص لغو تحریم ها»، «تضمین معتبر» و «بسته شدن پرونده های ادعاهای سیاسی»، ضروری است. اکنون واضح است که منطقه ما وارد مرحله جدیدی شده است. بعد از چند دهه حضور متجاوزانه و اشغالگران نیروهای سلطه گر منطقه در باز حاش گشتن به دست ملت های منطقه است و این پیروزی نیست مگر با مقاومت ملت ها.

کشورهای منطقه باید با رایزنی و گفت و گوهای بیشتر مدیریت بحران ها و حل و فصل مسائل را به صورت درون منطقه ای پیگیری و عملیاتی کنند. درس مهم تحولات چند دهه گذشته این است که اول تجاوزگری محکوم به شکست است، دوم مقاومت جواب می دهد و سوم اینکه هیچ یک از مسائل منطقه راحل نظامی ندارد. همچنین در مورد مسائل منطقه ای از جمله مبارزه با تروریسم، وضعیت افغانستان، قاچاق مواد مخدر نیز تبادل نظر کرده و توافق کردیم که مبارزه با تروریسم و اشکال مختلف آن یکی از اولویتهای ماست. توانمندی های ایران در مبارزه موفق با تروریسم در سوریه و عراق، قدرتی امنیت ساز نه تنها برای منطقه بلکه برای جهان محسوب می شود.

همسایگان افغانستان و کشورهای منطقه باید مردم و همه گروه های قومی و سیاسی افغانستانی کمک کنند که یک جنگ فراگیر مردمی در افغانستان مستقر نشود در غیر این صورت ناامنی به این کشور مظلوم باز خواهد گشت. در مورد ملت مظلوم یمن، صحبت کردیم. رفع حصر از این ملت مظلوم یک الزام بشردوستانه است. تنها راحل بحران یمن، توقف تجاوز و گفت و گوهای یمنی – یمنی است. همان طور که در روز تحلیف اعلام کردیم، دست دوستی به سوی همه کشورهای منطقه علی الخصوص همسایگان در راستای منافع متقابل ملت ها و تعامل حاکمکری دراز می کنیم. بار دیگر لازم می دانم از مهمان نوازی امیر محترم قطر و دولت قطر تقدیر و تشکر کنم. امید آن دارم که این گفت و گوها به ثمر بنشیند و نشست فردا(امروز) که به عنوان مجمع کشورهای صادر کننده گاز است، منشأ آثار و برکاتی برای این کشور باشد.

سیدمصطفی هاشمی طباطبائی گفت وگو با «آرمان ملی»:

«پوپولیسم»

پس از احیای برجام تکرار نشود

زمان تصمیمات سخت فرار سیده است

ثروت کشور روند کاهشی داشته است

تجربه تاریخی نشان داده از فرصت ها خوب استفاده نکرده ایم

نباید اجازه داد دوران قبل و بعد از احیای برجام شبیه هم باشد

دولت بر نامه های بلندمدت را فدای بر نامه های کوتاه مدت کرده است

نمی توان به دوران پس از احیای برجام خوشبین بود

انتظار دار ند با سیاست های پوپولیستی مردم راضی باشند

عکس: آرمان ملی /فاطمه فتاحی

سه شنبه
۱۴۰۰/۱۲/۰۳
۲۰ رجب ۱۴۴۳ / ۲۲ فوریه ۲۰۲۰

armanmeli.ir

سال پنجم
شماره ۱۲۴۰

آرمان ملی - احسان انصاری: دوران پس از احیای برجام چه تفاوتی با قبل از آن دارد؟ دولت چه برنامه ای برای مدیریت دوران پس از احیای برجام دارد؟ آیا احیای احتمالی برجام می تواند تغییرات ملموسی در زندگی مردم ایجاد کند؟ «آرمان ملی» برای پاسخ به این سؤالات با مهندس سید مصطفی هاشمی طباطبائی گفت وگو کرده است. هاشمی طباطبائی معتقد است: «واقعیت این است که نداشتن برنامه در دولت سیزدهم مشهود بوده و این وضعیت برای دوران پس از احیای برجام نیز احتمالاً وجود خواهد داشت. دولت باید از همه فرصت های موجود برای رشد و توسعه کشور استفاده کند. این در حالی است که تاکنون چنین اتفاقی رخ نداده است. من معتقدم چه توافق صورت بگیرد و چه نگیرد تفاوت زیادی ندارد و رشد و توسعه کشور در اولویت نخست قرار نمی گیرد. تجربه تاریخی به ما می گوید که در صورت حصول توافق و یا عدم نتیجه گیری در مذاکرات تفاوت چشمگیری در نوع سیاست ورزی های ما رخ نداده است.» در ادامه محصل این گفت وگو را می خوانید.

مورد توجه دولت نیست و دولت سیزدهم در دستور کار خود قرار نداده است. آیا دولت بودجه مان نسبت به گذشته بهتر شده است. در شرایط کنونی ما سالیانه در حدود ۱۵ میلیارد دلار واردات در بخش کشاورزی داریم که رقم کمی نیست. به نظر می رسد اگر در آینده نیز تحریم ها برداشته شود و پول به اقتصاد ایران تزریق شود تفاوتی در وضعیت سیاست ها مشاهده نخواهیم کرد، بلکه این وضعیت همچنان ادامه خواهد داشت. نکته مهم در این زمینه این است که عده ای انتظار دارند رئیس جمهور همه مشکلات کشور را حل کند که این انتظار منطقی و صحیح نیست. اگر رئیس جمهور نیز عنوان می کند قصد دارد همه مشکلات را حل کند این اظهارات را بدون محاسبه مطرح می کند. بر خلاف برخی که گران و مشکلات معیشتی را مهم ترین مشکل امروز ایران می دانند معتقدم مهم ترین مشکل امروز ما تخریب زیست محیطی است که ممکن است همه چیز را نابود کند. اگر دولت این مشکلات زیرساختی و مهم را حل کند به مرور زمان مشکلات دیگر و از جمله گرانی نیز حل خواهد شد. به عنوان مثال اگر دولت های که دکل های برق در آن قرار دارد و نشست کند دکل ها با مشکل مواجه می شود و لوله های گاز از بین می رود. متأسفانه وارد چرخه ای از مشکلات و مسائل شدیم که ممکن است در آینده غیرقابل حل باشد. مسائلی که امروز برای دولتمردان در اولویت قرار گرفته در مقابل مشکلات اصلی و مهم ما از اهمیت کمتری برخوردار است. امروز زیربنای خدماتی، صنعتی و کشاورزی کشور در خطر است. وزاری اقتصاد همواره به دنبال اعداد و ارقام هستند و به جای رسیدگی به امور زیربنایی و اساسی به دنبال حل مشکلات روزمره کشور هستند. وزیر کشور باید دلسوز و دلوایس اقتصاد کشور باشد و نه چیز دیگر.

اگر چه سیاست های دولت را پوپولیستی می دانید؟ دولت های گذشته نیز همین وضعیت را داشته اند و به جای اینکه به اصلاح ساختارها و به امور زیربنایی توجه کنند همواره تلاش کرده اند به نیازهای روزمره مردم پاسخ بدهند و به بلندمدت ترجیح داده اند. در این زمینه تفاوتی بین دولت ها وجود ندارد و این وضعیت تنها مختص به دولت رئیس نیست. نشانه های این رویکرد این است که دولت ها به جای اینکه منابع کشور را سرمایه گذاری کنند آنها را خرج کردند. به همین دلیل نیز کشور به مرور زمان ثروت خود را از دست داده است. اگر از سوء استفاده هایی که در این زمینه صورت می گیرد عبور کنیم بخش قابل توجهی از سرمایه کشور صرف امور روزمره شده تا مردم را راضی نگه داریم. نکته جالب این است که م مردم در چنین شرایطی ناراضی تر از گذشته شده است. یک کشور زمانی می تواند به سست توسعه حرکت کند که ثروت کشور اضافه شود و به همین توسعه و پیشرفت حرکت کند. این مهم ترین جهت گیری است که باید در دستور کار دولت قرار بگیرد. واقعیت این است که امروز روحانی چنین حرفی نزد اما به آن عمل نیز نکرد. امروز نیز برنامه پنج ساله ششم در کشور وجود دارد. با این وجود توسعه را اجرا کرده بود پیامدهای مثبتی برای کشور داشت. با این وجود این اتفاق رخ نداد و برنامه پنج ساله از دستور کار دولت خارج شد. احمدی نژاد به صراحت عنوان می کرد که قانون را خمیر کرده است. آقای روحانی چنین حرفی نزد اما به آن عمل نیز نکرد. امروز نیز برنامه پنج ساله ششم در کشور وجود دارد. با این وجود

کشور در سال اخیر به سمتی حرکت کرده ایم که ثروت کشور کاهش پیدا کرده است. اگر به وضعیت آب، گاز، جنگل و نفت کشور نگاه کنیم متوجه می شویم که این ثروت ها روز به روز در حال کم شدن است. سؤال اینجاست که از درآمد نفتی که در اختیار داشتیم چه میزان از آن به ثروت

کشور اضافه کرده و در مقابل چه میزان از این ثروت به هدر رفته است؟ آیا وضعیت کشاورزی بودجه کشور به جای اینکه به چالش های بنیادین اختصاص داده شود به مسائل دیگر داده می شود. به همین دلیل به گشایش در دوران پس از احیای برجام خوشبین نیستیم و معتقدم در صورتی که توافق نیز حاصل شود دوباره همین سیاست ها دنبال خواهد شد. به عنوان مثال در تولید محصولات کشاورزی در ایران میزبان سه ملیت مورداستفاده از استانداردهای جهانی بالاتر است. این وضعیت درباره کودکانی که برای تولید محصولات کشاورزی مورد استفاده قرار می گیرد نیز وجود دارد. این سم ها و کودها به شکل های مختلف به درون میوه نیز نفوذ می کند. در چنین شرایطی وزارت کشاورزی همواره به دنبال این بوده که میزان تولید محصولات کشاورزی را در کشور بالا ببرد و به موضوعات دیگر توجه نمی کند. با این وجود برای وزارت کشاورزی این مسأله مهم نیست که آب کشور در چه شرایطی قرار دارد یا وضعیت آب های زیرزمینی به چه صورت است. همه وزاری کشاورزی به دنبال ارائه آمار و ارقام بودند که عملکرد خود را برای افکار عمومی جامعه توجیه کنند. سیستم کشاورزی ما در طول سال های اخیر هیچ تغییری نکرده است.

چرا سیاست های دولت را پوپولیستی می دانید؟ دولت های گذشته نیز همین وضعیت را داشته اند و به جای اینکه به اصلاح ساختارها و به امور زیربنایی توجه کنند همواره تلاش کرده اند به نیازهای روزمره مردم پاسخ بدهند و به بلندمدت ترجیح داده اند. در این زمینه تفاوتی بین دولت ها وجود ندارد و این وضعیت تنها مختص به دولت رئیس نیست. نشانه های این رویکرد این است که دولت ها به جای اینکه منابع کشور را سرمایه گذاری کنند آنها را خرج کردند. به همین دلیل نیز کشور به مرور زمان ثروت خود را از دست داده است. اگر از سوء استفاده هایی که در این زمینه صورت می گیرد عبور کنیم بخش قابل توجهی از سرمایه کشور صرف امور روزمره شده تا مردم را راضی نگه داریم. نکته جالب این است که م مردم در چنین شرایطی ناراضی تر از گذشته شده است. یک کشور زمانی می تواند به سست توسعه حرکت کند که ثروت کشور اضافه شود و به همین توسعه و پیشرفت حرکت کند. این مهم ترین جهت گیری است که باید در دستور کار دولت قرار بگیرد. واقعیت این است که امروز روحانی چنین حرفی نزد اما به آن عمل نیز نکرد. امروز نیز برنامه پنج ساله ششم در کشور وجود دارد. با این وجود

کشور در سال اخیر به سمتی حرکت کرده ایم که ثروت کشور کاهش پیدا کرده است. اگر به وضعیت آب، گاز، جنگل و نفت کشور نگاه کنیم متوجه می شویم که این ثروت ها روز به روز در حال کم شدن است. سؤال اینجاست که از درآمد نفتی که در اختیار داشتیم چه میزان از آن به ثروت

کشور در سال اخیر به سمتی حرکت کرده ایم که ثروت کشور کاهش پیدا کرده است. اگر به وضعیت آب، گاز، جنگل و نفت کشور نگاه کنیم متوجه می شویم که این ثروت ها روز به روز در حال کم شدن است. سؤال اینجاست که از درآمد نفتی که در اختیار داشتیم چه میزان از آن به ثروت

کشور در سال اخیر به سمتی حرکت کرده ایم که ثروت کشور کاهش پیدا کرده است. اگر به وضعیت آب، گاز، جنگل و نفت کشور نگاه کنیم متوجه می شویم که این ثروت ها روز به روز در حال کم شدن است. سؤال اینجاست که از درآمد نفتی که در اختیار داشتیم چه میزان از آن به ثروت

کشور در سال اخیر به سمتی حرکت کرده ایم که ثروت کشور کاهش پیدا کرده است. اگر به وضعیت آب، گاز، جنگل و نفت کشور نگاه کنیم متوجه می شویم که این ثروت ها روز به روز در حال کم شدن است. سؤال اینجاست که از درآمد نفتی که در اختیار داشتیم چه میزان از آن به ثروت

فرارو

نشست قطر و دستاوردهای آن برای ایران

دیپلماسی انرژی ایران روشن شد

آرمان ملی: دولت سیزدهم که دیپلماسی انرژی را با افزایش صادرات نفت، آغاز سوآپ گاز و توسعه همکاری ها با کشورهای همسایه فعال کرده بود، حالا در ششمین نشست سران مجمع کشورهای صادر کننده گاز در دوحه قطر به دنبال توسعه آن است. مجمع کشورهای صادر کننده گاز (جی. پی. سی. اف) حدود ۲۰ سال پیش و با افزایش اقبال جهانی به گاز تأسیس شد. اگر چه تأسیس این مجمع در سال ۱۳۸۰ انجام شد اما نخستین نشست سران کشورهای عضو ۱۰ سال بعد و در سال ۹۰ به میزبانی قطر برگزار شد. بعد از آن چهار نشست دیگر سران کشورهای که در مجموع ۶۷ در صد از ذخایر کشف شده گاز جهان را در اختیار دارند برگزار شد و حالا در ششمین نشست دوباره قرعه به نام قطر افتاده تا سران این کشورها را گرد هم آورد. با این حال علاوه بر برگزاری نشست سران، دیدارهای دو و چند جانبه نیز در حاشیه آن برگزار خواهد شد. در همین زمینه، آیتا... سید ابراهیم رئیسی، رئیس جمهوری دیروز تهران را به مقصد دوحه ترک کرد. رئیس جمهوری اسلامی ایران پس از ۱۰ سال به منظور تقویت مناسبات اقتصادی و سیاسی و در عین حال حضور در ششمین نشست سران مجمع کشورهای صادر کننده گاز (جی. پی. سی. اف) به دعوت رسمی شیخ تمیم بن حمد آل ثانی، امیر قطر، در قالب سفری ۲ روزه راهی دوحه شد و در این سفر وزاری نفت و امور خارجه رئیس جمهوری ایران را همراهی می کنند. گفت وگویی دو جانبه، مذاکرات هیات های عالی دو کشور و امضای چند قرارداد و تفاهم نامه از برنامه های روز نخست این سفر است. رئیس جمهوری همچنین قرار است در جمع ایرانیان مقیم قطر حضور یابد و نشستیی نیز با بازرگانان قطری و ایرانی خواهد داشت. رئیس در دومین روز سفر خود در ششمین نشست سران مجمع کشورهای صادر کننده گاز طبیعی (جی. پی. سی. اف) سخنرانی خواهد کرد؛ این نشست با شرکت سران و مقام های ارشد کشورهای صادر کننده گاز برگزار می شود. در این میان مذاکرات ایران و قطر به عنوان شریک در بزرگ ترین میدان گازی اهمیت ویژه ای دارد. جهان توسعه روابط دو کشور در سال های اخیر بیشتر متوجه بخش سیاسی بوده و با وجود ظرفیتهای بی شمار در دیگر زمینه ها به ویژه در عرصه اقتصادی شاهد رشد و توسعه درون بوده است و انتظار می رود که سفر رئیسی سبب گشایش در این زمینه شود. بر این اساس، وزاری نفت ایران و قطر در حاشیه اجلاس سران کشورهای صادر کننده گاز، در خصوص همکاری های دوجانبه در سوآپ گاز، مواضع مشترک در بازارهای جهانی و تشکیل کار گروه مطالعات مشترک پارس جنوبی مذاکره خواهند کرد. محورهای احتمالی مذاکرات وزاری نفت ایران و قطر بیشتر بر روی بازارهای جهانی و تجارت گاز خواهد بود. سوآپ گاز نیز به عنوان یکی از محورهای مذاکرات مورد توجه قرار خواهد گرفت. همچنین در این مذاکرات مواضع مشترک در حوزه تجارت گاز و بازارهای جهانی مورد تأکید است و تشکیل شرکت های دانش بنیان مشترک در حوزه نفت و انرژی از سوی ایران و قطر مطرح خواهد شد. ایجاد کار گروه مطالعات مشترک مخزن پارس جنوبی بین دو کشور ایران و قطر از دیگر مباحثی است که در دیدار وزاری نفت ایران و قطر بررسی خواهد شد. یکی دیگر از محورهای احتمالی مذاکرات را آموزش نیروی انسانی و صادرات خدمات فنی و مهندسی از ایران به قطر خواهد بود. اکنون به نظر می رسد، زمینه ها و ظرفیتهای بسیار فراوانی برای توسعه همکاری ها در عرصه سیاسی و اقتصادی بین ایران و قطر وجود دارد. به گزارش ایران ان اعضای مجمع کشورهای صادر کننده گاز، ۴۴ درصد از تولید گاز جهان، ۶۷ درصد از ذخایر گازی جهان، ۶۶ درصد از انتقال گاز با خط لوله و ۶۶ درصد از تجارت گاز طبیعی مابین شده (آل ان جی) را در اختیار دارند. کشورهای الجزایر، بلوچی، مصر، نیجریه، استونی، ایران، لیبی، نیجریه، قطر، روسیه، ترکمنستان و توپاگو، ونزوئلا، ۱۱ عضو اصلی جی. پی. سی. اف هستند و هلند، تروژ، عراق، عمان، پرو، جمهوری آذربایجان و امارات به عنوان اعضای ناظر در مجمع کشورهای صادر کننده گاز شرکت می کنند.

دیدگاه

کودکان؛ امیکرون واهمال بزرگسالان

ادامه از صفحه یک / در این موضوع کوچک ترین اهمالی داشته باشد. هر چند چرخاندن قلم به تلخی چندان پسندیده نیست ولی ناچار باید گفته شود که اگر بر اثر اهمال پدر یا مادر یا برادر و خواهر بزرگتری، کودکی مبتلا شود و از دنیا برود اهمال کنندگان چگونه می توانند خود را بخشنند و پس از آن زندگی عادی داشته باشند؟ حتی اگر چنین احتمالی ناچیز باشد که متأسفانه نیست انسبایت وعواطف خانوادگی حکم می کند که رعایت شیوه نامه های بهداشتی را در حد وسواس بالا ببریم تا هیچ خانوادگی با غم فقدان کودک خود روبه رو نشود. اگر تاکنون دولت وخصوصاً وزارت بهداشت تاخذهای تصمیمات دقیق و همه جانبه و کارشناسانه نیاز داشت حالا در مورد کودکان وظیفه مضاعف دارد و باید توجه داشت که کودکان و نوجوانان به شدت آسیب پذیرند و به همین دلیل باید مراقبت های بیشتری به آنها داشت. در شرایط کنونی واقعا خطرناک است و روشن است که انتظار رعایت کامل شیوه نامه های بهداشتی از سوی دانش آموزان انتظاری ناپیاست. مگر در ادارات و شرکت ها و سازمان های دولتی و غیر دولتی شیوه نامه های بهداشتی به درستی رعایت می شود که ادعا کنیم در مدارس دقت لازم صورت می گیرد؟ اینکه هزینه درمان دانش آموزان بیمار تحت آنها از سوی دولت پرداخت می شود هرگز در معرض خطر قرار ندارد و نشست فردا(امروز) که به عنوان مجمع کشورهای صادر کننده گاز است، منشأ آثار و برکاتی برای این کشور باشد.